

DE JAREN 60

Jack Botermans / Wim van Grinsven

TERRA

Evert de Vries

De Kleine Waarheid in beeld

© 2006 Uitgeverij TERRA
Terra maakt deel uit van TerraLannoo bv
Postbus 97
3990 DB Houten, Nederland
info@terralannoo.nl
www.terralannoo.nl

Samenstelling en vormgeving:
Jack Botermans, Amsterdam
Research: Heleen Tichler en
Jack Botermans
Tekst: Wim van Grinsven,
Tekstbron, Maastricht
Fotografie voorwerpen:
David van Dijk, Monnickendam en
Jack Botermans
Schoenenopnamen: Carine van Vugt
Fotoredactie: Jack Botermans

Foto's: pag. 17, 44, 54, 72, 78, 86, 92,
128, ANP Photo, Rijswijk
Pag. 8: John Koopman
Alle afbeeldingen van afgeleide producten
van tv-sterren en tv-programma's komen
uit de collectie van het museum *TV Toys*,
Dieren

ISBN 978 90 8989 755 8
NUR 450, 370

Tweede druk 2017

Niets uit deze uitgave mag worden ver-
veelvuldigd en/of openbaar gemaakt door
middel van druk, fotokopie, microfilm of
op welke wijze ook, zonder voorafgaande
schriftelijke toestemming van de uitgever.

OPMERKING

De samenstellers hebben alles ondernomen
om de rechthebbende van de afbeeldingen
te achterhalen. Zij die desondanks menen
recht te kunnen laten gelden op een
afbeelding kunnen contact opnemen met
de uitgever.

De auteurs, de medewerkers en de uitge-
vers aanvaarden geen enkele aansprake-
lijkheid uit welke hoofde ook, voor enig
gevolg dat direct of indirect voortvloeit uit
de in deze uitgave vermelde gegevens.

Inhoud

De jaren '70 en ik	6
Hoe zag je eruit in de jaren '70?	8
Boots are made for walking...	16
Een frisse kijk...	20
Bij de tijd blijven	24
Binnenwerk	26
Redenen om wakker te worden	36
De dag beginnen	38
Een clown kan de was doen	44
Dat schort past ons allemaal	54
Ik neem iets te drinken	70
Roken oké, maar dan wel verstandig	72
Uit het vuistje	76
Protest en pukkels	78
Zegt u het maar	84
En toen was er die autoloze zondag	86
Samen vrij	92
We spelen een spelletje	94
Sportbeleving	102
Leesvoer	104
Van ABBA tot Zappa	116
Wat ik op de televisie zie wil ik hebben	128
Bedankt, lieve mensen	144

Pritt Plakstift
plakt papier,
geen vingers.

...ebben de
...die wel eens papier
...derwerkstukken.
...lakstift.
...aan te brengen.
...dat er soms
...maakt?

En dan is alles anders...

De jaren '70 en ik

De jaren '50 met hun verstikkende gezelligheid waren opgevolgd door de jaren '60 die alles hadden opengebroken en de weg bereidden naar een hoopvolle nieuwe wereld waarin alles anders zou worden.

Maar nu was de grote revolutie achter de rug en er leek een zekere stilstand ingetreden. We hadden het goed, daar niet van. Economisch ging het tot halverwege het decennium behoorlijk voor de wind, en dat waren we ook al jaren gewend zo. De oliecrisis van 1973 met zijn autoloze zondagen duidde weliswaar op onze economische kwetsbaarheid, maar in het dagelijks leven had je er nauwelijks hinder van.

De jeugd begon het decennium heerlijk zorgeloos. Met een paar wildgekafte schoolboeken in de pukkel met favoriete bandnamen, buttons en ban-de-bom-tekens. De zegeningen van het mammoetonderwijs omvatten onder meer het zogeheten pretpakket, dat goed combineerde met er spijbelend op de geruisloze Honda tussenuit knijpen om op de matrassen van het plaatselijke jeugdhonk verder uit te blazen.

Er was geld voor leuke dingen. Uitkeringen werden grootmoedig verstrekt aan iedereen die er een wilde, de vreemdste activiteiten bleken voor subsidie in aanmerking te kunnen komen en er groeide een quartaire sector met een legioen shagrokende, koffiedrinkende (semi-)ambtenaren en functionarissen.

Zo konden de jaren '70 zich eigenlijk vrij onopvallend ontwikkelen tot het eerste echte IK-tijdperk.

Eindelijk zouden we aan onszelf toekomen. De aardgasbaten schiepen ruimte voor een samenleving waarin we wat ruimhartiger toe konden geven aan waar het in het leven toch uiteindelijk allemaal om draaide: zelfontplooiing.

Moeder ging op zwaar gesubsidieerde VOS-cursus (Vrouwen Oriënteren zich op de Samenleving) en werd voortgestuwd door de tweede feministische golf – veroorzaakt door Dolle Mina's die niet alleen Baas In Eigen Buik wilden zijn, maar eigenlijk zochten naar een manier om de man compleet, dus ook als spermaleverancier, overbodig te maken. Bij de burens probeerde vader juist om zijn vrouw te interesseren in partnerruil en andere nieuwe vrijheden.

Het *ik* van de gemiddelde burger bleek intussen het liefst in een truttig interieur televisie te kijken. Ook daar zagen we tussen het amusement door hoe de wereld onherroepelijk veranderde. We waren gewend aan de reële nucleaire dreiging uit

het oosten, maar nu stelde de *Club van Rome* ons ernstige milieucatastrofes in het vooruitzicht. Mensen werden in de trein zomaar dagenlang gegijzeld. Daarbovenop raakte halverwege het decennium de economie langzaam maar onafwendbaar in recessie en regende het ontslagen. De hippies waren opgevolgd door punks met hanenkammen en 'No Future' in viltstift op hun leren jasjes.

De televisie werd gelukkig steeds aantrekkelijker. Groot beeld, alles in kleur, afstandsbediening, nieuwe zendgemachtigden die niet moeilijk deden en met vermaak zonder boodschap de massa's aan de buis kluisterden. De kwissen werden grootser, de assistentes bloter, de presentatoren joliger.

Vanuit de zitkuil of het Oosterwijks eiken keken we het aan met een rosétje of glaasje sherry naast de kaasplank.

De jaren '70 zijn ondanks hun ongrijpbare karakter al vaker onderwerp van boeken geweest, maar altijd in de vorm van chronologische verslagen, thematische beschouwingen of 'aanzien van'-achtige producties met zwartwit foto's van destijds actuele gebeurtenissen.

Dat is niet de opzet van deze uitgave. Het is onze overtuiging dat de sfeer van een decennium het best bewaard blijft in de gewone gebruiksvoorwerpen en andere alledaagse dingen die de mensen in hun omgeving tegenkomen. En later met groot gemak – en misschien wel een gevoel van opluchting – aan de straat zetten.

Dat zijn dus niet de spraakmakende films uit die jaren, niet de val van Nixon, de Vietnamoorlog of de treinkapingen. Ook van de popfestivals, de politiek of de demonstraties vond je in huis niets terug. De herinnering aan die fenomenen komen wél weer mee naar boven als u dit boek doorneemt en door al die nostalgische voorwerpen uw eigen jonge jaren weer voorbij ziet komen.

Voor dit boek hebben we stad en land afgestruind om op zolders, in kelders, garages, schuurtjes en opslagloodsen de laatste relikwieën van een onterecht afgedankt decennium op te sporen, te fotograferen en voor komende generaties te bewaren. Daarvan hebben we maar een fractie kunnen opnemen in dit boek. We hebben ze gerangschikt rondom een denkbeeldige *ik*.

Terugkijkend kunnen we constateren dat we toen al meer gemeen hadden dan we ons realiseerden.

Hoe vrijgevochten, burgerlijk, individualistisch, intellectueel of socialistisch we ook waren: we leefden allemaal in de verwarrende Jaren '70.

Wij wensen u veel kijk- en leesplezier.

Jack Botermans en Wim van Grinsven

**BAN
THE
BRA**

Hoe zag je eruit in de jaren '70?

Herenpijpen waren wijd, dassen breed en overhemden veelkleurig. Kleding en accessoires van de jaren '70 waren fantasierijk en wars van oude normen. Ook joggingkleding van nieuwe materialen als lycra en acryl mocht gewoon zo maar aan op straat. Sportschoenen zaten zo lekker dat je ze elke dag aantrok. Veel ander schoeisel was niet in de eerste plaats met het oog op comfort ontworpen.

Hoe je de jaren '70 ervoer, wat je deed en hoe je eruitzag, dat hing er maar net vanaf. Waren het je kinderjaren, je puberteit, je studententijd, je eerste huwelijk? Woonde je samen? Was je hip of was je square? Gesetteld of werkloos?

Van eenvormigheid was geen sprake meer; alles kon en alles gebeurde, ook in de mode.

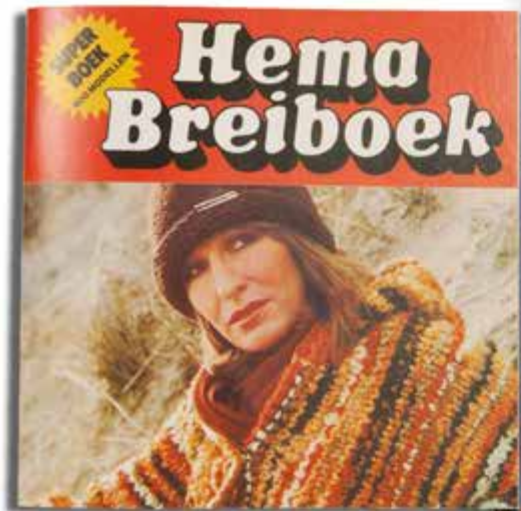
Met onze kleding probeerden we onze persoonlijkheid uit te drukken, dus de anarchie was compleet: jeans en spijkerjasjes, naast baseballshirts, soulbroeken, tuinbroeken, glitterpakken, plateazolen, geitenwollen sokken, joggingspullen en mini- en maxirokken.

Mannen droegen een spijker- of ribpak; eenvormig van snit, heel verschillend van uitstraling. Vrouwen konden ook in spijkergoed of ribfluweel, maar hadden alle keus van de wereld, zelfs een broekpak werd probleemloos geaccepteerd. Later onttaarde de mode in *unisex*, waarbij man en vrouw identiek gekleed gingen, tot accessoires als bril en horloge toe. Aan de andere kant van het spectrum bereikte de minimode al direct in het begin van het decennium haar hoogste punt met *hotpants*, vaak uitgevoerd in fluweel of velours.

Voor menig man een dierbare herinnering.

Hoe zie ik eruit?

Verschillende lengtes, kleuren of des-
sins, bijna alles kon je combineren,
als het silhouet maar lang en
slank bleef.

Aangekleed gaat uit...

Het lijnenspel

G.koopjes

**halfwollen
shemdjies**

jacquard gebreide hemd-
wring voor extra lage prijs
48. Nu als extra G-koopje

10⁹⁵

**wollen
pantalons**

lange pijpen - dezelfde
hemdje met kantparnering
48. Nu als extra G-koopje

9⁹⁵

**ch nylon
reches**

stretch broekjes met lange
pijpen, dus extra ruim in pas
48. Nu als extra G-koopje

2 stuks 8⁹⁵

**wollen
damesmaillots**

Heerlijke warme maillots in kabel- of
motief, uitzonderlijk laag geprijsd in het
modekleuren. Materie S-M-L. Als extra G-koopje

7⁹⁵

Gerzon

Breed hangen

Ze waren breed en fleurig, de dassen. Dat was lekker combineren onder het ribjasje, met een knallend overhemd eronder. De kraagpunten van die overhemden gingen een eigen leven leiden, leek het soms wel. Steeds langer, en verder over het jasje heen. Net als vaders haar eigenlijk.

Televisie werd steeds leuker en Swiebertje een held. Daar kon een jongetje zich mee vertonen. Als je uit je Swiebertje-outfit gegroeid was, kleedde je je in de stijl van David Cassidy en andere strakbebrokeerde voorbeelden. Natuurlijk raakten ook T-shirts van televisie en commercie in een steeds heftiger paringsdans verwickeld.

Wat heb je nu weer besteld?

Eindelijk werd de welvaart tastbaar voor de gewone man. We konden dingen gaan kopen gewoon omdat ze leuk waren, maar niet per se nodig. Natuurlijk wel lekker goedkoop als het kon. Postorderbedrijven als Wehkamp, Stijlgroep Groningen en Otto (uit Duitsland) voeren er wel bij en stuurden elk jaar dikkere en kleurigere catalogi van de bijna laatste mode.

Persoonlijke leningen en doorlopend krediet werden een normaal verschijnsel.

De broeken, jurkjes, schoenen, T-shirts en overhemden stonden hartstikke leuk op de graatmagere modellen (de geest van Twiggy bleek onuitroeibaar) maar als moeder zich na het bezoek van de postbode hulde in een jurk met 15 centimeter bloot tussen knie en zoom, moest je toch altijd even slikken.

Liever naakt dan namark

A. Dorema 69⁹⁸
Kammetje model 73
Kleur: zwart / wit / rood
Materiaal: 100% katoen
Maat: 36, 38, 40, 42
Lengte: 100 cm, 105 cm, 110 cm
Breedte: 30 cm, 32 cm, 34 cm
Dit model is geschikt voor alle leeftijden. Het is een zeer comfortabel en praktisch model. Het is ook geschikt voor de zomer en de winter.

B. Alkmaar 65⁻
T-shirt met bloemenprint
Kleur: wit / blauw / rood
Materiaal: 100% katoen
Maat: 36, 38, 40, 42
Lengte: 60 cm, 65 cm, 70 cm
Breedte: 30 cm, 32 cm, 34 cm
Dit model is geschikt voor alle leeftijden. Het is een zeer comfortabel en praktisch model. Het is ook geschikt voor de zomer en de winter.

C. 16⁹⁸
Rood jurkje met knopen
Kleur: rood
Materiaal: 100% katoen
Maat: 36, 38, 40, 42
Lengte: 60 cm, 65 cm, 70 cm
Breedte: 30 cm, 32 cm, 34 cm
Dit model is geschikt voor alle leeftijden. Het is een zeer comfortabel en praktisch model. Het is ook geschikt voor de zomer en de winter.

D. 39⁹⁸
Kleurrijke jurk met bloemenprint
Kleur: blauw / rood / wit
Materiaal: 100% katoen
Maat: 36, 38, 40, 42
Lengte: 60 cm, 65 cm, 70 cm
Breedte: 30 cm, 32 cm, 34 cm
Dit model is geschikt voor alle leeftijden. Het is een zeer comfortabel en praktisch model. Het is ook geschikt voor de zomer en de winter.

E. 59⁹⁸
Blauw jurkje met knopen
Kleur: blauw
Materiaal: 100% katoen
Maat: 36, 38, 40, 42
Lengte: 60 cm, 65 cm, 70 cm
Breedte: 30 cm, 32 cm, 34 cm
Dit model is geschikt voor alle leeftijden. Het is een zeer comfortabel en praktisch model. Het is ook geschikt voor de zomer en de winter.

F. 65⁻
Kleurrijke jurk met bloemenprint
Kleur: blauw / rood / wit
Materiaal: 100% katoen
Maat: 36, 38, 40, 42
Lengte: 60 cm, 65 cm, 70 cm
Breedte: 30 cm, 32 cm, 34 cm
Dit model is geschikt voor alle leeftijden. Het is een zeer comfortabel en praktisch model. Het is ook geschikt voor de zomer en de winter.

G. 55⁻
Kleurrijke jurk met bloemenprint
Kleur: blauw / rood / wit
Materiaal: 100% katoen
Maat: 36, 38, 40, 42
Lengte: 60 cm, 65 cm, 70 cm
Breedte: 30 cm, 32 cm, 34 cm
Dit model is geschikt voor alle leeftijden. Het is een zeer comfortabel en praktisch model. Het is ook geschikt voor de zomer en de winter.

H. 39⁹⁸
Kleurrijke jurk met bloemenprint
Kleur: blauw / rood / wit
Materiaal: 100% katoen
Maat: 36, 38, 40, 42
Lengte: 60 cm, 65 cm, 70 cm
Breedte: 30 cm, 32 cm, 34 cm
Dit model is geschikt voor alle leeftijden. Het is een zeer comfortabel en praktisch model. Het is ook geschikt voor de zomer en de winter.

I. 39⁹⁸
Kleurrijke jurk met bloemenprint
Kleur: blauw / rood / wit
Materiaal: 100% katoen
Maat: 36, 38, 40, 42
Lengte: 60 cm, 65 cm, 70 cm
Breedte: 30 cm, 32 cm, 34 cm
Dit model is geschikt voor alle leeftijden. Het is een zeer comfortabel en praktisch model. Het is ook geschikt voor de zomer en de winter.

Op grote voet

Lindsey de Paul was één van de grote voorbeelden voor de schoenenmode in 1973.

Boots are made for walking...

Dankzij de immens populaire film *Saturday Night Fever* zijn plateauzolen op ieders netvlies achtergebleven.

Hip en Disco vonden elkaar in de plateauzool, onsterfelijk geworden in de film *Saturday Night Fever*. In hun streven naar hogere sferen droegen dames en heren schoenen met zolen en hakken van meer dan tien centimeter dik. Rijk versierd, kleurig en ongelofelijk onhandig. En dan moest je er ook nog eens bij drinken en blowen.

Er ging veel fantasie in de exotische designs zitten: vruchten, bloemen, zilver, regenbogen, sterren, glitters, je kon het zo mooi krijgen als je wilde. Het toppunt was een levende goudvis in een afneembare zool.

De plateauzolen waren, net zoals zoveel andere trends en rages, overgewaaid uit Amerika. Op zeker moment ging het gerucht dat ze in het geheim waren ontwikkeld door de FBI om de mobiliteit van de zwarte ghettojeugd aan banden te leggen. Je kon er niet mee wegrennen.

De schoenen komen uit de Collectie Nederlands Leder en Schoenen Museum, Waalwijk.

Plateaunische liefde

Vader en moeder (met kind op de arm) aan de wandel. Conventionele couture had het moeilijk. Fantasie, zelfwerkzaamheid en een goed oog voor combinaties leidden tot een vaak verrassend straatbeeld.

